

ARTIKKEL OM PROGRESSIV BESKATNING VANT ARTIKKELPRISEN FOR 2016

Lars-Erik Borge, Erling Steigum og Siri Pettersen Strandenes

Prisen for beste artikkel i Samfunnsøkonomen for 2016 ble tildelt Agnar Sandmo for «Argumenter for progressiv beskatning: Et historisk perspektiv» som ble publisert i nummer 4 2016. Dette ble gjort kjent på festmiddagen på forskermøtet ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Artikkelpriskomiteens medlemmer er, som i fjor, Lars-Erik Borge, Erling Steigum og Siri Pettersen Strandenes.

I år er den tjuettegangen at Samfunnsøkonomenes Forening deler ut prisen for den beste artikkelen i Samfunnsøkonomen i foregående år. Ifølge statuttene for prisen skal det legges vekt både på faglig innhold og presentasjonsform. Prisen omfatter en sjekk på 20.000 kroner og et diplom.

Komiteen har vurdert artikler og aktuelle analyser i samtlige numre av Samfunnsøkonomen i 2016 bortsett fra det siste, men pluss det siste nummer av 2015-årgangen. Det har også i år vært flere gode artikler å velge mellom. En stor del av æren for dette tilfaller redaktørene for vårt tidsskrift. Komiteen vil også berømme redaksjonen for mange gode aktuelle

kommentarer, interessante intervjuer og serien med forskningsnyheter, samt temanummer om Nasjonalbudsjettet og om «Norge etter Paris».

Redaksjonen har bestått av Cathrine Hagem og Klaus Mohn. Fra og med nummer 5 2016 tok Ragnhild Balsvik over stafettpinne etter Jo Tori Lind.

Så over til artikkelprisen:

- Tema for årets vinnerartikkel er eldgammelt, faktisk eldre enn pengeinstitusjonen.
- Ja, ingen tvil om det. Sumeriske tavler som er 5500 år gamle, dokumenter dette tema, som i praksis også ofte innebærer en kontroversiell aktivitet.
- En aktivitet som samfunnsøkonomisk bare er blitt viktigere og viktigere siden Adam Smiths tid.
- Det bør nevnes at denne aktiviteten var en hovedårsak til den franske revolusjonen.
- For ikke å snakke om den amerikanske frigjøringskrigen som skjedde samtidig med at Smith gjorde ferdig sin «Wealth of Nations».

- Lyder «No taxation without representation» kjent?
- Vi snakker selvfølgelig om beskatning og skattesystemer. Et eldgammelt tema og en aktivitet som flere ganger har ført til bondeopprør og revolusjoner.
- Som vinnerartikkelen påpeker, har normative skattespørsmål vært et brennhett diskusjonstema blant filosofer og økonomer siden Adam Smith.
- Sentralt i denne diskusjonen har vært spørsmålet om progressivitet i inntektsbeskatningen, som er vinnerartikkelens hovedtema.
- Bør ikke de rike betale en høyere skatt i forhold til sin inntekt enn de med lavere inntekt? Alternativt: Bør ikke marginalsattesatsen stige med inntekt? Og hvor mye?
- I «Wealth of Nations» formulerte Smith fire maksimer for et godt og rettferdig skattesystem.
- Her var evneprinsippet det sentrale, men Smith forsøkte å kombinere evne- og nytteprinsippet.
- Og ved siden av hensynet til lave administrative kostnader, la Smith vekt på det vi nå kaller samfunnsøkonomisk effektivitet.

- Som Smith formulerte det i sitt fjerde maksime: «Enhver skatt bør utformes slik at den tar ut av folkets lommer så lite som mulig utover det den innbringer til statskassen.»
- Eller slik David Ricardo presiserte det: «Skatt svekker økonomiens evne til akkumulasjon.»
- Mange kjente økonomer etter Smith og Ricardo kom med nye innspill til debatten.
- Jeremy Bentham utviklet utilitarismen som ga et nytt og viktig perspektiv på normative skatteanalyser.
- John Stuart Mill utviklet begrepet «equal sacrifice».
- Francis Edgeworths «eksakte utilitarisme» impliserte full inntektsutjevning etter skatt.
- Knut Wicksell og Erik Lindahl bygget på en kontraktsteoretisk forståelse av forholdet mellom borger og stat. Men de undervurderte gratispassasjerproblemet som sto sentralt hos Paul Samuelson.
- Og Pigou forsto den grunnleggende konflikten mellom hensynene til samfunnsøkonomisk effektivitet og fordeling.
- Men Pigou hadde ikke et kraftig nok analytisk apparat til å komme til bunns i implikasjonene av denne konflikten for et optimalt system for inntektsskatt.
- Det måtte vente til James Mirrlees sin banebrytende artikkel fra 1971.
- Før vi røper forfatteren av vinnerartikkelen, skal vi gi et lite hint.
- Professor Ole Myrvoll hadde tidlig på 1960-tallet et spesialiseringkurs i Makroøkonomisk planlegging på NHH med tre deltakere, der i blant forfatteren til vinnerartikkelen. I ettertid viste det seg at to av kursdeltakerne ble professorer, mens den tredje ble sjefsvinmaker på Vinmonopolet.
- De to professorene var Kåre Petter Hagen og Agnar Sandmo.
- Vinnerartikkelen er «Argumenter for progressiv beskatning: Et historisk perspektiv». Samfunnsøkonomen nr. 4, 2016.
- Og da har alle for lengst skjont at vinneren av artikkelprisen for 2016 er Agnar Sandmo!

Vinnerartikkelens tema har fått ny aktualitet gjennom bøkene til Thomas Piketty og Tony Atkinson

om økonomisk ulikhet. Begge forfatterne foreslår økt progressivitet i inntektsbeskatningen i henholdsvis USA og Storbritannia, og forslagene innebærer en høyeste marginalskatt godt over dagens norske nivå. På denne bakgrunn diskuterer Agnar Sandmo argumenter for progressiv beskatning i eldre og moderne litteratur. Han har kritiske merknader til begge når det gjelder de underliggende årsaker til inntektsulikhet. Mens den eldre litteraturen stort sett neglisjerte dette spørsmålet, antar den moderne litteraturen at all ulikhet i arbeidsinntekt stammer fra eksogene forskjeller i produktivitet eller talent. Om det siste sier forfatteren: «Dette er unektelig et spesielt sett av forutsetninger om ulikhetens årsaker som ser bort fra slike forhold som varierende holdninger til arbeid, ulikheter i kapitalinntekter og arv, foruten en rekke årsaker til avvik fra modellen om fullkommen konkurranse i virkelighetens arbeids- og kapitalmarkeder – faktorer som vi nå vet spiller en viktig rolle for å forstå inntektsulikheten i samfunnet.» Det er nok å ta tak i for framtidig forskning.

Visste du at samtlige utgaver av vårt tidsskrift er tilgjengelig på nett?
Se vår hjemmeside og les om aktuelle saker helt tilbake til 1958!

God lesning!

<http://samfunnsokonomene.no>